

1. Курило О. Уваги до сучасної української літературної мови. – Торонто, 1967.– 200 с.
2. Красуський М. Древность малороссийского языка. // Ред. Віталій Довгич. Наук.-попул. журнал «Індо-Європа». – 1991р.– 96 с.
3. Збірник математично-природописно-лікарської секції НТШ. Т. 8. Вип. 11. Частина математично-природописна – Ред. Іван Верхратський.– Львів: Накладом НТШ, 1902. – 51 с.
4. Шелудько Ів. Словник технічної термінології. Електротехніка.– К.: Держ. вид-во України, 1928. – 248 с.
5. Ізюмов О. Російсько-український словник. 4 вид. – Харків-К.: Держ. вид-во України, 1936. – 904 с.
6. С. Булра. Будівельна термінологія, 1930.
7. Войналович О., Моргунок В. Російсько-український словник наукової і технічної мови (термінологія процесових понять).– К.: Вирий, Сталкер, 1997. – 256 с.
8. Гащук П. М., Вайда І. Р., Нікіпчук С. В. Фазові переходи в речовинах. Нагромадження та перетворення енергії. – Львів: Українські технології, 2006. – 224 с.
9. Гащук П. М., Миськів Т. Г., Нікіпчук С. В. Автомобільні двигуни. Тепловий та динамічний розрахунок: Навчальний посібник. – Львів: Українські технології, 2006. – 144 с.
10. Навантажувальні характеристики дизельних двигунів. Методичні вказівки / Укл. П. М. Гащук, С. В. Нікіпчук.– Львів: Вид-во Держ. ун-ту «Львівська політехніка», 2000. – 12 с.
11. Характеристики марного ходу двигунів. Методичні вказівки / Укл. П. М. Гащук, С. В. Нікіпчук, І. Р. Вайда, О. Й. Коцюмбас, О. В. Антошків.– Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2005. – 12 с.

УДК 800

Надія Міщенко

Інститут програмних систем НАН України

ПРО ТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ТЕРМІНІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ ПРОГРАМНИХ СИСТЕМ*

© Міщенко Н., 2007

У статті розглянуто особливості творення українською мовою низки термінів на позначення властивостей програмних систем, які уможливають здатність програмних систем піддаватися діянню, вираженому перехідними дієсловами.

In the article some peculiarities of Ukrainian terms composition used to characterize the capabilities of software systems and components to be undergone the action put into transitive verb are discussed.

Під час опрацювання україномовних науково-технічних текстів з інформатики трапляються неправильно утворені терміни, зокрема, використані на позначення властивостей програмних систем (ПС) у такій галузі інформатики, як інженерія програмного забезпечення. Результатом застосування інженерних комп'ютерних методів побудови ПС є формальні специфікації вимог, проекти, моделі, документація, алгоритми, програмні коди тощо. Як продукти, одержані частково або повністю автоматично, вони мають певні властивості, що характеризують їхню **якість**. Про важливість вирішення проблеми створення якісних програмних продуктів свідчить розвиток нового наукового і практичного напрямку – **інженерії якості** як процесів, що мають забезпечувати якість програмних продуктів упродовж їхнього життєвого циклу: від специфікації вимог замовника та проектування до супроводу під час використання. Звідси впливає **актуальність** проблеми творення термінів, потрібних для всебічної характеристики ПС. Наразі використовують понад сто характеристик; серед них, зокрема, такі загальновідомі, як *швидкодія*, *надійність*, *ефективність* тощо. Формують **моделі** характеристик якості та їхні метрики.

* Автор висловлює щиро подяку за співпрацю учасникам Київського фізико-математичного термінологічного семінару.

Досягнення закордонних колективів у галузі інженерії якості викладено у фундаментальній оглядовій праці [1]. Виконують наукові та практичні роботи у цій галузі в Інституті програмних систем НАН України. З 2000 р. в Україні набув чинності ДСТУ 3966-2000 [2], що містить правила творення термінів на позначення властивостей програмних продуктів.

У цій статті розглядатиметься низка термінів-іменників на позначення лише тих властивостей, які забезпечують здатність ПС піддаватися діянню, вираженому перехідними дієсловами доконаного та недоконаного видів. Такі терміни відповідають англомовним іменникам, що мають суфікси *-ability* та *-ibility*, наприклад, *accessibility* (доступність), *applicability* (застосовність), *expressibility* (виразність) тощо. Англомовні терміни, з наведеними суфіксами, демонструють стислість англійської термінологічної лексики, що спонукає до пошуку способів творення відповідних однослівних термінів українською мовою. З цією метою часто вдаються до транслітерації. Так, у науковій літературі вживаються терміни: *валідація*, *верифікація*, *софтвер*, які не вдається перекласти на українську мову з англійської одним словом.

Проте для більшості англомовних термінів можна створити однослівні відповідники, виражені питомими засобами української мови. Наразі це робиться не завжди вдало через певні труднощі, зумовлені відсутністю досвіду вживання цих термінів в україномовній науковій літературі та відсутністю правил їх творення. Через багаторічне мовлення російською автори здебільшого й не здогадуються, що пишуть українською неправильно. Наприклад, термін *changeability*, який означає здатність ПС до змін у процесі її використання, іноді перекладають як *змінюваність* від дієприкметника *змінюваний*, тоді як здатність об'єктів до змін необхідно позначати терміном *змінність*, утвореним від прикметника *змінний*, що походить від дієслова *змінити* (див. Словник української мови [3], далі – СУМ та Великий тлумачний словник української мови [4], далі – ВТС).

Шкільні підручники й довідники з української мови не подають правил творення та прикладів віддієслівних прикметників, тим більше утворених від них іменників (нерідко не знаходимо таких іменників і в іноземних ґрунтовних словниках, зокрема, у Вебстері). Найбагатшим на терміни-іменники, що походять від віддієслівних прикметників, є англо-український словник [5], який, на жаль, вийшов малим накладом.

ДСТУ 3966-2000 [2] подає правило творення віддієслівних прикметників, а від них – іменників, які позначають здатність об'єкта піддаватися діянню, вираженому дієсловом **лише доконаного виду***. Згідно з цим правилом маємо творити форму перехідного дієслова доконаного виду, за якою творити прикметник, а далі – іменник, який є назвою властивості об'єкта. Проте суворе дотримання правила, поданого у [2], іноді призводить до неприродних словотворів, як-от *з'істівний* замість *істівний*.

Наша мета полягає в тому, щоб довести правильність двох тверджень:

1) від дієприкметників **неможливо** творити такі іменники, які б позначали **сталу якість** об'єкта (саме сталі якості мають характеризувати ПС);

2) **можливо** творити іменники від прикметників, які походять від дієслів як **доконаного**, так і **недоконаного** видів і тим послабити імперативність твердження про необхідність творити віддієслівні терміни від дієслів лише доконаного виду.

Щоб довести правильність цих тверджень, звернімося до підручника з української мови для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів, де наведено відмінності між дієприкметниками та прикметниками [6, с. 397].

Так, правильність першого твердження випливає з того факту, що дієприкметник, **як і прикметник**, хоч і вказує на певну ознаку, проте не **сталу**, а **зумовлену конкретною дією**, тимчасом як прикметник вказує на **сталу** ознаку. У словосполученні *порізаний гриб* дієприкметник *порізаний* не позначає сталої ознаки грибів, яка легко може бути змінена іншим діянням, на відміну від прикметників *істівний*, *нейстівний*, які позначають сталі ознаки (**якість**) грибів незалежно від того, будуть вони порізані чи ні. В окремих випадках знання сталих якостей слугує пересторогою від діяння, вираженого будь-якою видовою формою дієслова (не варто *істи нейстівне*, намагатися *досягти недосяжне*).

* це правило зігноровано – *ред.*

Розгляньмо ще один приклад. Дієслово переміщення *переносити* недоконаного виду дає форму прикметника *переносний* з наголосом на останньому складі (СУМ, ВТС), а дієслово *перенести* доконаного виду дає форму пасивного дієприкметника *перенесений* (дієприкметники *переношений*, *переношуваний* в інформатиці непродуктивні). Неважко зрозуміти, що прикметник *переносний* указує на **сталу якість** об'єкта, яка дає змогу *перенести* його в інше місце один раз, а також *переносити* стільки разів, скільки потрібно. Можна не перенести жодного разу, але стала якість збережеться.

Тепер розгляньмо відмінність між віддієслівними прикметниками (іменниками) та пасивними дієприкметниками, зумовлену **дієслівними властивостями** останніх. Так, якщо пасивні дієприкметники доконаного виду характеризують **стан** об'єкта як результат діяння на нього (*зігнутий* дрiт), а дієприкметники недоконаного виду засвідчують **стадію** діяння (*здійснюваний* проект), під час якої стан об'єкта змінюється, то віддієслівні прикметники характеризують сталі, незмінні **якості** об'єктів (*гнучкий*, *здійснений*), які піддаються діянню, вираженому дієсловами обох видів. Так, зазвичай дрiт *гнучкий*, отже його можна *гнути*, доки він не набуде потрібної форми, тобто стане *зігнути***м**, *розігнути***м** тощо. У кожний проміжний момент цього процесу дрiт буде *зігнутий* (дієпр.) до певної міри, але, очевидно, не втратить своєї сталої якості – бути *гнучким* (прикм.).

У процесі роботи ПС може трапитися відмова з різних причин. Зокрема, причиною відмови може бути помилка в кодуванні ПС. Пошук причин відмов є основним завданням тестування ПС та її супроводу. Зазвичай вдаються до аналізу ПС, якщо вона *аналізовна*, тобто згенерована відповідно до вимог програми, яка виконує аналіз. У проміжні моменти процесу аналізу ПС буде *проаналізована* (*заналізована*) (дієпр.) частково, у кінці – цілком. Якщо на основі проміжного результату аналізу буде знайдена причина відмови, то на цьому аналіз ПС завершиться. У протилежному випадку аналіз продовжується. Незалежно від результатів аналізу, проміжних чи остаточного, ПС залишається *аналізовною* (прикм.), завдяки чому її можна аналізувати повторно в разі виникнення нових відмов. Очевидно, відсутність відмов, а відтак і необхідності аналізувати ПС під час супроводу не змінює її сталої якості – бути *аналізовною*.

Згідно з [6] найголовніша відмінність між дієприкметниками та прикметниками полягає в тому, що дієприкметники мають дієслівні ознаки, а прикметники відповідно до їх означення дієслівних ознак не можуть мати, тобто дієприкметники стають прикметниками тоді, коли **втрачають дієслівні ознаки, зокрема вид**. Наприклад: *питна вода*, *гнучкий дрiт*. Віддієслівні прикметники мають невластиві для (пасивних) дієприкметників суфікси; деякі з них мають наголошений суфікс *-енн(ий)* або *-анн(ий)*: *нескінченний*, *невблаганний* тощо. Про дієслівне походження прикметників свідчать лише **спільні** з дієсловами **основи** (з префіксами чи без них), які іноді змінюються під час творення прикметників.

Розглянуті відмінності між дієприкметниками й віддієслівними прикметниками дають підстави творити останні від дієслів **як доконаного, так і недоконаного видів** та користуватися наявними в національних словниках **усталеними** формами, що й доводить правильність другого із наведених вище тверджень.

Наведемо кілька прикладів усталених форм прикметників та іменників, зафіксованих у СУМ та ВТС, утворених від перехідних дієслів недоконаного виду на позначення якостей фізичних об'єктів. Одночасно подаємо дієслова й відповідні дієприкметники з метою зіставлення суфіксів.

гну-чк-ий (ім. *гнучкість*, дієсл. *гнути*, дієпр. *гну-т-ий*);*

їст-ївн-ий (ім. *їстівність*, дієсл. *їсти*, дієпр. *їд-ен-ий*);

крих-к-ий (ім. *крихкість*, дієсл. *кришити*, дієпр. *криш-ен-ий*);

лам-к-ий (ім. *ламкість*, дієсл. *ламати*, дієпр. *лам-ан-ий*);

плав-к-ий (ім. *плавкість*, дієсл. *плавити*, дієпр. *плав-л-ен-ий*);

сип-к-ий, *сип-уч-ий* (ім. *сипкість*, *сипучість*, дієсл. *сипати*, дієпр. *сип-ан-ий*).

* Прикметники *гнучкий*, *крихкий*, *ламкий*, *плавкий*, *сипкий* зіставляють лише з неперехідними дієсловами на *-ся* [СУМ] – ред.

Усі наведені дієслова об'єднує спосіб творення форми доконаного виду за допомогою префіксів. Творення прикметників від дієслів недоконаного виду з префіксальним способом творення форми доконаного виду має певні переваги. Сталі якості об'єкта, висловлені такими прикметниками, точно вказують на змогу **багаторазового** діяння, можливо, з різними результатами (*розкришити, накришити, покришити*), або без конкретного результату (*кришити*). Очевидно, не варто творити три іменники з різними префіксами на позначення тієї самої якості, вираженої усталеною формою іменника *крижість*. Тож приймаємо за **правило**: у разі, коли форми дієслів доконаного виду творяться за допомогою префіксів, маємо творити **нові терміни** на позначення сталих якостей ПС **переважно** від дієслів недоконаного виду.

Більшість дієслів мають різні видові форми, проте у разі збігу префіксів або їх відсутності в обох формах іноді буває важко визначити вид дієслова, від якого походить прикметник, а відтак й іменник (*перевір-яти, перевір-ити, перевір-ний, перевір-ність*). Прикметник *виліков-н-ий*, який часто наводять як приклад творення від дієслова доконаного виду *вилік-ува-ти*, за способом творення стоїть ближче до дієслова недоконаного виду *виліков-ува-ти*.

Нижче подаємо список іменників-термінів, що вживаються в наукових працях з інженерії якості ПС і походять від перехідних дієслів. Значна частина цих термінів запозичена із загальнонавжivanoї лексики, про що свідчать посилання на СУМ та ВТС. Кожен термін у списку супроводжують: посилання на словники, якщо вони містять термін; еквівалент англійською мовою; дієслово (дієслова) з указівкою виду; прикметник та дієприкметники; короткий опис призначення терміна та посилання на джерела, що містять опис. Синоніми того самого терміна, взяті з різних джерел, розділено похилою лінією, а взяті з одного джерела – комами. Терміни та/або пояснення без посилання на джерела належать авторові. Грубим шрифтом виділено спільні початкові частини тих дієслів і відповідних віддієслівних прикметників, від яких утворено терміни на позначення якостей ПС.

аналізовність *, *analyzability*, **аналізувати** (недок.) – **аналізовний** [ВТС] – *аналізований*. У процесі аналізу ПС ця властивість уможлиблює встановлення причин відмов ПС під час її роботи та ідентифікацію тих її частин, які потрібно змінити [1, с. 53];

багаторазова використовність, *reusability*, **використати** (док.) [4; 5], **використовувати** (недок.) – **використовний** – *використаний, використовуваний*. Забезпечує повторне використання попередньо створених компонент у нових ПС: документації, проектів, вимог, коду, тестів тощо. Багаторазове використання попередньо створених продуктів знижує терміни та кошти, необхідні для розроблення нових систем, та підвищує їх надійність [7, с. 477];

виразність [3; 4] *expressibility*, **виразити** (док.), **виразжати** (недок.) – **виразний** – *виражений*. Властивість свідчить про те, наскільки, з погляду користувача, у специфікації вимог точно й виразно відображено реальні об'єкти, дії та середовище його сфери діяльності [7, с. 181];

відокремність [3–5], *separability*, **відокремити** (док.), **відокремлювати** (недок.) – **відокремний** [3] – *відокремлений, відокремлюваний*. Забезпечує незалежне повторне використання окремих компонент ПС;

відновність [5], *recoverability*, **відновити** (док.), **відновлювати** (недок.) – **відновний** [3; 4] – *відновлений, відновлюваний*. Зумовлює здатність ПС відновлювати пошкоджені програми, дані та роботу на заданому рівні [1, с. 52];

гнучкість [3–5], *flexibility*, **гнути** ** (недок.) – **гнучкий** – *гнутий*. Якість важлива для ПС, які регулярно змінюються протягом життєвого циклу;

задовольненність, *satisfiability*, **задовольнити** (док.), **задовольняти** (недок.) – **задовольнений** – *задоволений*. ПС, що має цю властивість, задовольняє вимоги замовника. Задовольненність вимог забезпечує, зокрема, повнота й несуперечність формальних специфікацій вимог.

Щоб пояснити відмінність між прикметниками *задовольнений* і *задовільний*, наведемо означення останнього в СУМі: «ЗАДОВІЛЬНИЙ, а, е. Який задовольняє визначені, потрібні і т. ін.

* проаналізовність – ред.

** гнутися – ред.

вимоги, умови;...». Отже, означений прикметник характеризує певний **об'єкт** чи **подію**. Натомість прикметник *задовольнений* характеризує **умови, вимоги** як такі, що можна задовольнити.

замінність [4], *replaceability*, **замінити** (док.), **замінювати** (недок.) – **замінний** [3] – *замінений, замінюваний*. Зумовлює здатність ПС до заміни окремих компонентів під час супроводу, наприклад, у зв'язку з модифікацією ПС;

застосовність [3; 4], *applicability*, **застосувати** (док.), **застосовувати** (недок.) – **застосовний** – *застосований, застосовуваний*. Властивість методики специфікації ПС відображати проблему, яку має розв'язувати ПС сумісно з іншими методиками, що застосовуються до цього ж проекту [7, с. 181];

здійсненність [3–5], *feasibility*, **здійснити**(док.), **здійснювати** (недок.) – **здійснений** – *здійснений, здійснюваний*. Наявність властивості перевіряють на стадії проектування ПС, коли досліджують технічні альтернативи та наслідки їх прийняття. Планують час та ресурси, оцінюють потенційні ризики процесу проектування [8, с. 452];

змінність [3; 4], *changeability*, **змінити** (док.), **змінювати** (недок.) – **змінний** – *змінений, змінюваний*. Забезпечує виконання передбачених типів модифікацій ПС під час її застосування [7, с. 351];

зрозумілість [3; 5], *understandability*, **зрозуміти** (док.), **розуміти** (недок.) – **зрозумілий**. Основна властивість компонентів, призначених для повторного використання. Компонент має пропонувати назовні лише список виконуваних ним операцій, мати чіткий інтерфейс із зрозумілими синтаксисом та семантикою [8, с. 302; 9, с. 163];

зручність супроводу [5] / *супроводженність*, *maintainability*, **супроводити**, **супроводжувати** (недок.) – **супроводжений** – *супроводжений, супроводжуваний*. Означає здатність до змін чинної ПС у зв'язку з адаптацією до зміненого середовища, з удосконаленням чи зміною вимог та функціональних * специфікацій [1, с. 51; 9, с. 268];

зручночитність, прочитність [5] / *легкочитність, readability*, **прочитати** (док.), **читати** (недок.) – **зручночитний, прочитний** / **легкочитний** – *прочитаний, читаний*. Забезпечує ефективне засвоєння документації та інтерфейсу.

З невідомих причин поширена напівкалька іменника *readability*, а саме – *читабельність* [3; 4];

модифіковність ** [5] / *змінність* (див. вище), *modifiability*, **модифікувати** (недок.) – **модифіковний** – *модифікований*. Одна з низки властивостей, що забезпечують зручність супроводу (*maintainability*) [7, с. 472];

нарощенність, incrementability, **наростити** (док.), **нарощувати** (недок.) – **нарощений** – *нарощений, нарощуваний*. Розробляння складної ПС ділиться на кілька послідовних стадій. Нарощенність – властивість процесу побудови ПС – дає змогу розробляти ПС частинами: на певній стадії опрацьовують частину моделі ПС, одержаний результат є частиною нової моделі, яку опрацьовують на наступній стадії. Водночас на попередній стадії опрацьовують наступну частину попередньої моделі [8, с. 457]. На будь-якій стадії замовник може змінити функції ПС, додати нові функції, але це не потребує радикальної перебудови наявної версії ПС;

контрольовність *** [5], *checkability*, **контролювати** (недок.) – **контрольовний** – *контрольований*. Властивість специфікації вимог, яка дає змогу виконавцю ПС перевірити точність специфікації вимог, а замовнику – розуміти її [7, с. 181];

перевірність, верифіковність [5], *verifiability*, **перевірити** (док.), **перевіряти** (недок.) – **перевірний** – *перевірений*. Забезпечує формальне доведення того, що специфікація ПС задовольняє певні умови на всіх стадіях проекту [7, с. 181];

переносність [4; 5], *portability*, **перенести** (док.), **переносити** (недок.) – **переносний** – *перенесений*. Зумовлює здатність ПС діяти в різних середовищах (організаційних, комп'ютерних, програмних) [7, с. 474];

* функційний – ред.

** змодифіковність – ред.

*** проконтрольовність – ред.

пізнаванність [3; 4], *learnability*, *пізнати* (док.), *пізнавати* (недок.) – *пізнаванний* – *пізнаний*, *пізнаваний*. Забезпечує користувачеві ПС можливість легко засвоїти правила її застосування [1, с. 52];

пристосовність, *адаптовність* [4; 5], *adaptability*, *пристосувати* (док.), *пристосовувати* (недок.) – *пристосовний* – *пристосований*, *пристосований*, *адаптувати* (недок.) – *адаптовний* – *адаптований*. Зумовлює здатність ПС пристосовуватися (багаторазово) до роботи в різних специфічних середовищах без використання засобів, відмінних від призначених для цієї мети [1, с. 53];

передбачність, *predictability*, *передбачити* (док.), *передбачати* (недок.) – *передбачний* – *передбачений*, *передбачуваний*. Властивість критичних систем реального часу (hard real-time systems), у яких необхідно чітко дотримуватися часових обмежень (deadlines) (наприклад, під час керування літаком) [8, с. 259];

Звертаємо увагу на різницю між прикметниками *передбачний* і *передбачливий*.

Останній характеризує того, хто здатен передбачати певну подію чи ситуацію, а прикметник *передбачний* – таку подію чи ситуацію, яку можна передбачити.

реалізованість [4]), *implementability*, *реалізувати* (недок.) – *реалізовний* – *реалізований*. Щодо специфікації вимог до ПС властивість забезпечує уточнення та трансляцію специфікації, відповідає на питання, наскільки складна ця трансляція і чи існує чіткий та прозорий інтерфейс між автоматично одержаним кодом і створеним вручну [7, с. 181];

масштабовність, *scalability*, *масштабувати* (недок.) – *масштабовний* – *масштабований*. Забезпечує зростання ПС в обсязі у процесі супроводу або застосування ПС в організаціях різного рівня складності;

розширність [5] / *доповненність*, *augmentability*, *extendibility*, *extensibility*, *розширити* (док.), *розширювати* (недок.) – *розширний* – *розширений*, *розширюваний* / *доповнити* (док.), *доповнювати* (недок.) – *доповнений* – *доповнений*, *доповнюваний*. Властивість забезпечує модифікацію ПС [7, с. 472];

стабілізованість [5], *stability*, *стабілізувати* (недок.) – *стабілізовний* – *стабілізований*. Фактично всі ПС змінюються у процесі супроводження. У стабілізованій ПС усі зміни мають бути локальними, тобто стосуватися переважно лише одного об'єкта системи [8, с. 133].

сумісність [3–5] / *узгідність*, *compatibility*, *сумістити* (док.), *суміщати* (недок.) – *сумісний* – *суміщений*, *суміщуваний* / *узгодити* (док.), *узгоджувати* (недок.) – *узгідний* – *узгоджений*, *узгоджуваний*. Означає змогу поєднати ПС з іншими ПС на основі інтерфейсу. Сумісними / узгідними можуть бути ПС, створені на різних платформах.

*тестовність**, [4; 5], [BTC]), *testability*, *тестувати* (недок.) – *тестовний* – *тестований*. Здатність сприяти перевірці на відсутність помилок у змінній ПС [1, с. 53];

*трасовність*** , *traceability*, *трасувати* (недок.) [4; 5] – *трасовний* – *трасований*. Побудова ПС – ітеративний процес, що ділиться на кілька стадій, на кожній з яких формують певну модель майбутньої ПС: функційну, структурну, проектну, програмний код і, нарешті, модель, призначену для тестування. Кожна наступна стадія – це уточнення й подальша формалізація моделі, одержаної на попередній стадії. Забезпечується зв'язок кожного об'єкта моделі з його прототипом у попередній моделі. Розвиток моделі на певній стадії може вимагати змін моделей, одержаних на попередніх стадіях. Трасовність дає змогу об'єктові, що вимагає змін, знаходити відповідний об'єкт у попередніх моделях [8, с. 115];

*установленність**** , *installability*, *установити* (док.), *установлювати* (недок.) – *установлений* – *установлений*, *установлюваний*. Означає придатність ПС до встановлення (інсталяції) у специфікованому середовищі [1, с. 52];

* відтестовність – ред.

** протрасовність – ред.

*** установність – ред.

Наведений список властивостей ПС не є повним. Основна мета публікації полягає в тому, щоб привернути увагу до проблеми творення розглянутих та аналогічних за походженням термінів, оскільки навіть професійні редактори-філологи виправляють у наукових текстах сформовані з віддієслівних прикметників терміни-іменники на іменники, побудовані від дієприкметників. На приклади такого поводження з термінами натрапляємо у праці [9], де професійним редактором видавництва «Знання» замінено терміни *аналізованість* (від *аналізований*) на *аналізованість*, *відновність* – на *відновлюваність*. Беручи до уваги, що не всім фахівцям природничих галузей науки та техніки щастить користуватися університетськими підручниками української мови для фахівців-філологів, вважаємо за необхідне рекомендувати авторам **шкільних підручників та довідників з української мови** звернути особливу увагу на творення віддієслівних прикметників та іменників, оскільки розповсюдження віртуальних комп'ютерних продуктів буде й надалі супроводжуватися творенням нових термінів, подібних за будовою до вміщених у цій статті.

1. Андон Ф. И., Коваль Г. И., Коротун Т. М., Суслов В. Ю. *Основы инженерии качества программных систем*. – К.: Изд. дом «Академперіодика», 2002. – 502 с. 2. ДСТУ 3966-2000. *Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять*. 3. *Словник української мови (в 11-ти тт.)*. – К.: Наук. думка, 1970–1980. 4. *Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел*. – Київ–Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с. 5. *Англійсько-український словник з програмування і математики. Понад 22000 термінів / Уклад.: М. Кратко, М. Кікець, Є. Мейнарович та ін.* – Луцьк: Надстир'я, 1998. – 640 с. 6. Ющук І. П. *Українська мова. Підручник*. – К.: Либідь, 2005. – 639 с. 7. Shari Lawrence Pfleeger. *Software Engineering. Theory and Practice*. Prentice Hall, New Jersey 07458, 1998. – 576 p. 8. Ivar Jacobson. *Object-Oriented Software Engineering*. Addison-Wesley Publishing Company. 1992, 528 p. 9. Бабенко Л. П., Лаврищева К. М. *Основы программной инженерии: Навч. посібник*. – К.: Знання, 2001. – 270 с.

УДК 811.161.2'373,46

Надія Гимер

Львівський національний університет ім. Івана Франка

ІНШОМОВНА ЛЕКСИКА В КОСМЕТИЦІ ТА КОСМЕТОЛОГІЇ

© Гимер Н., 2007

У статті розглянуто чотири групи слів-термінів іншомовного походження, що входять до терміносистеми косметики та косметології, на позначення структури шкіри, її хвороб та вад зовнішності, назв товару та іноземних косметичних фірм, з'ясовано їхнє походження та значення у сучасній науці.

The article describes four groups of words-terms of foreign origin that are included to the termsystem of cosmetics and cosmetology and mean the structure of skin, its diseases and defects of appearance, product names and foreign cosmetics firms, clears up their origin and meaning in modern science.

Мова – це завжди відкрита, а не ізольована система. На неї впливають і зовнішні, і внутрішні чинники. До *зовнішніх*, зокрема, належать наявність певного соціального устрою, зв'язки з іншими державами (політичні, економічні, торговельні, культурні), до *внутрішніх*: особливості мовної системи (лексичного складу, словотвору, граматики, орфографії тощо). Окрім того, мова не догматична у своєму розвитку. У ній постійно відбуваються динамічні процеси: одні слова зникають, інші ж, навпаки, з'являються, ще інші – змінюють своє значення або переходять з однієї терміносистеми до іншої.